

UTENFOR AKADEMIET

I denne utgaven av Utenfor Akademiet finner du nyttig stoff for deg som vil opp og frem i filosofiens verden: Hva skal til for å bli en stor filosof? Nedenfor vil store – til dels direkte digre – filosofer gi deg råd og vink om hvordan arbeidsdagen bør struktureres. Her finner du også svaret på dype spørsmål de fleste filosofer har rundt mat, livsstil og helse: Hvordan unngå syndefallet før frokost? Hvilke dietter er den filosofiske livsførsel kompatibel med? Og hvordan kombinere en stillesittende livsførsel med et upraktisk møblement?

Hans-Georg Gadamer: Ikke la arbeid forstyrre!

Har du noen gang lurt på hvordan man går frem for å bli en stor filosof? Hans-Georg Gadamer, hermeneutikkens store pådriver i det 20. århundre, kunne i alle fall røpe følgende om hemmeligheten bak sin suksess: Han arbeidet aldri særlig mye, maksimum 3–4 timer på formiddagen. Etter at formiddagens gemene arbeidsoppgaver var unnagjort, fulgte imidlertid ettermiddagen og Gadammers hovedbeskjeftigelse: å sitte tilbakelent i lenestolen, mens han lot tankene vandre. Moralen er vel at vi som filosofer aldri bør la et ærlig dags arbeid stå i veien for, vel, en ærlig dags filosofering. La oss håpe at våre egne professorer ikke står i umiddelbar fare for å bli overarbeidet.

Gadamer fortalte at han på denne måten brukte halvparten av livet sitt på å «søke noe». Det var ikke alltid han hadde hellet med seg og fant det han søkte, men noen ganger fant han faktisk noe enda bedre, for eksempel en episode med Derrick. Oppskriften er altså klar: Ta lenestolen i bruk, og la ikke arbeid forstyrre. Om du er heldig kan du slik finne både filosofisk renommé og stor tysk krim.

Thomas Aquinas: Spis, be, tenk – ikke elsk!

En annen som visste å disponere sin jordiske tid godt, var Thomas Aquinas. Han skal ha vært så hengitt til sine prosjekter at ikke bare arbeid måtte vike, men også søvn og måltider. Faktisk nøyde han seg med ett måltid om dagen, et måltid som til gjengjeld må ha vært mektig: Som flere av samtidens observatører bemerkter, var han ikke bare en ruvende skikkelse i det intellektuelle terrenget, han var også svært vomfager – trolig et resultat av eksepsjonelt mye tid i lenestolen. Da han oppholdt seg hos sine ordensbrødre i Santa Sabina i Roma, skal hans figur ha vært så omfattende at de måtte skjære ut en halvmåne i spisebordet for å få plassert den ærverdige Thomas til bords. Ivrigere studenter oppfordres til å planlegge dietten sin nøye: Med riktig kaloriinntak og flittig bruk av lenestolen, kan det hende samme ære er oppnåelig på lesesalen. Man burde imidlertid velge riktig tidspunkt å starte denne dietten på, ettersom den kan komme i konflikt med ambisjoner om å komme «opp og frem».

Allikevel må vi ikke forhaste oss og tro at Thomas' appetitt (som da riktignok bare fikk spillerom en gang om dagen) på noen som helst måte var utagerende. Nei, han var en nøktern, bestemt mann – noe selv en skjøge innleid av familien hans fikk erfare. De ville nemlig ta i bruk kraftig skyts for å avvende Thomas med tanken om å bli tiggermunk i den nylig grunnlagte dominikanerordenen. Men da kvinnen ble sendt inn til den unge Thomas for å få ham på andre tanker, ble hun kontant avvist. Man må nemlig gjøre visse prioriteringer skal man ha tid til å skrive og etterlate seg over åtte millioner ord!

Jacques Derrida: Kjæledyrets rolle

Jacques Derrida fortalte i sin tid en historie av bibelske proporsjoner om seg selv og sin katt. Derridas katt skal visstnok ha fulgt sin herre i hælene fra soverommet og ut på badet hver morgen, med ritualistisk punktlighet. Denne dansen endte alltid med at Derrida ble stående naken på badet foran kattens blikk. Det å blotte sitt legeme for katredyret skal ha vekket et stort ubehag i ham, som gjorde ham like skamfull hver morgen. Dette morgenritualet sluttet ganske enkelt med at katten gikk ut av badet, kanskje også med en katts typisk arrogante og avvissende gange. Dere tenker kanskje at ubehaget Derrida følte i denne situasjonen skyldtes dagens urealistiske kroppsidealer, men det var snakk om et langt mer eksistensielt ubehag, skal vi tro ham selv. Derrida så nemlig denne episoden som intet mindre enn en moderne gjentakelse av syndefallet: Han sammenligner sin skamfulle opplevelse med det falne menneskets første opplevelse av sitt eget indre liv, synden og bevisstheten om godt og ondt. Om man ønsker å skrive om angstfylte eksistensialistiske temaer, men mangler inspirasjon, kan man altså vurdere anskaffelsen av en katt. De som derimot synes at eksistensen allerede er en kvalme kan anse seg som advart.

Spartanere: Skinnen bedrar

Spartanerne var kjent for å være et enkelt folkeslag, og ble av mange sett på som ukultiverte og intellektuelt underlegne – kun dugende til nevenyttige oppgaver som jordbruk og krigføring. Ikke noe ideal for en spirende filosof med andre ord. Denne enkelheten gikk igjen på alle plan, selv i byarkitekturen. Historikeren Thukydides sa at om senere generasjoner oppdaget byen Sparta, så ville de tro at de hadde kommet over en ubetydelig landsby, og ikke entav den greske sivilisasjonens maktsentere. Denne forestillingen om spartanerne som et simpelt folkeslag under-

bygges også av spisevanene deres, som ikke kan sies å ha vært ekstravagante. Etter å ha blitt servert svart blodsuppe, spartanernes nasjonalrett, skal en tilreisende ha spyttet den ut i avsky og lagt til: «Nå vet jeg hvorfor spartanere ikke frykter døden.»

Sokrates mente imidlertid å kunne se gjennom spartanernes forsøk på å markedsføre seg selv som dumme, enkle krigere. Han mente at spartanerne ikke bare var smartere enn folk flest trodde, men at de faktisk var de dyktigste filosofer og talere av alle: «De skjuler sin visdom, og later til å være idioter, slik at de skal virke overlegene kun på grunn av sin dyktighet i kamp ... og hvis du snakker med en vanlig spartaner, så virker han dum, men til slutt, som en eksepsjonell skytter, så skyter han inn en kort bemerkning som får deg til å se ut som et barn.» Ikke så ulikt Sokrates selv, med andre ord.

Oppsummering

Skal vi tro det disse historiene forteller er nøkkelen til filosofisk berømmelse som følger: Arbeid, spis og sov minst mulig. Sett lenestolen foran TV-en i tilfelle NRK sender Derrick. Banker noen på døra og vil til sengs med deg, så ha avvissningen klar. Anskaff eller avskaff katt, etter behov.¹ Og må du absolutt ta deg føde: Sørg for at måltidet består av store mengder blodsuppe. Med disse tipsene i bakhånd forventer redaksjonen at leseren vil ha hell i sin filosofering. Glem dog ikke induksjonens problem: Det at alle filosofene vi har undersøkt til nå har en sær historie i sin bagasje betyr ikke at alle filosofer vi noen gang kommer til å undersøke har det. Prøv for all del ikke for hardt å unngå det sære: Vi trenger fortsatt materiale til Utenfor Akademiet!

Denne utgavens bidrag er skrevet av Erlend Finke Owesen, Maria Seim, Conrad Bakka, og Ainar Miyata.

NOTER

¹ De som er usikre kan vurdere anskaffelsen av Schrödingers katt.